

nummer van 14 Jan. 1906 kwam al een voorzichtige waarschuwing om niet mee te doen aan het opwerpen van „splinterige vraagstukken“ (ook niet rakende de erfzonde)! De Heraut vond het een zich verdiepen in scholastieke kwesties... en redeneerde zeer indringend over het onverstandiglijk voordragen van fonkelnieuwe gedachten door den „ontdekker“ er van (het lijkt nog al op Prof. Hepp's klacht over „oorspronkelijkheidsziekte“) en over het „teeder leven“ voor God, dat van het „noodeloos aanstoot geven“ weerhoudt! We blijven bij het lezen van die woorden kalm, als we Prof. Greijdanus zien... 31 jaar later, benevens „menig“ ander toenmaals „jong predikant“, over wien De Heraut ook toen reeds klangde... ('t zelfde nummer).

In het Heraut-nummer van 21 Jan. 1906 kreeg het moderamen der conferentie, die Dr. Greijdanus had uitgenodigd, een zachte vermaning... vanwege het aan de orde stellen van het onderwerp, dat Dr. Greijdanus had behandeld. En in hetzelfde nummer moest „De Heraut“-redacteur al spreken van „een pijnlijk incident“. Prof. Greijdanus bleek een duidelijke uitspraak te verlangen „over de vraag, of zijn referaat terecht of ten onrechte van Remonstrantisme beschuldigd wordt“; het blad constateerde toen, dat door een nadere verklaring „deze quaestie uit den weg was geruimd“. Zie verder over deze zaak „De Bazuin“ van 12, 19, 26 Jan., een ingezonden stuk van Dr. Greijdanus in „De Standaard“, gedateerd 8 Jan. 1906, „De Standaard“ van 19 Jan. (in terugslag op wat Dr. Rudolph enkele dagen te voren had gezegd inzake het „remonstrantisme“ van (den lateren Prof.) Dr. Greijdanus...).

Het referaat raakt slechts even de kwestie van den „persoon“. Maar men ziet, hoe ingrijpend de zaken zijn, hoe onvermijdelijk naar behandeling, hoe gevaarlijk het is zoo maar te beschuldigen, en hoe afdoend „de historie“ soms recht spreekt... 't Zal wéér zoo gaan, ondanks de menschen, die bang zijn hun handen te bezeeren, en daarom wat achteraan komen, zij het ietwat meesmuilend.

K. S.

Prof. Dr. H. H. Kuiper over „gespannen verhoudingen“.

Dat Prof. Kuiper aan de polemiek van Dr. Steen enkele woorden wijden zou, heb ik wel verwacht. Als Prof. Greijdanus — de eenige die het doen kon — (Ref. 4 Dec. 1936) in antwoord op een zeer persoonlijke, beleedigende en puur fictieve beschuldiging van Prof. Kuiper aan mijn adres hem de juiste toedracht der feiten onder het oog brengt, en ik hem vraag ze terug te nemen, dan kan de hoogleeraar het niet over zich verkrijgen, zijn lezers ook maar kennis te geven van wat Prof. Greijdanus schreef, en zwijgt in alle talen, nu reeds meer dan een half jaar in het openbaar. Maar als Dr. Steen een „open brief“ schrijft, dan heeft „De Heraut“ ineens weer ruimte. Het is een methode, waarmee ik innig medelijden heb. De hoogleeraar Kuiper, die sinds Paschen 1936 (debat met Dr. den Houting, Synode, pers) een echte „oorlogs-psychose“ kweekte, constateert dat weer eens van een ander, die niets anders deed, dan nagaan, of 't wel „treffers“ waren, in den aanval der hoogleeraren Kuiper en Hepp. De „broederlijke liefde“ wordt weer eens naar voren gebracht; als de wet der liefde echter van Prof. Kuiper die bepaalde concrete daad der gehoorzaamheid vraagt, die ik hierboven bedoelde, dan is nog steeds de hoogleeraar Kuiper doof. Ik herhaal: van zulke manieren weet „De Reformatie“ zich vrij.

Intusschen zou ik over dit geval niets hebben gezegd, indien de Heraut-redacteur ook nu weer geen oorlogs-psychose gewekt had, door zijn onkundig gehouden lezers (die zich allicht nog verblijdden over onze pacificatie-verklaring tijdens de Synode) nu ineens op te schrikken door te spreken van „gespannen verhoudingen“. Ziet dit op de resultaten tusschen Prof. Kuiper en mij — en dat lijkt wel zoo — dan verklaar ik, dat Prof. Kuiper bekend is met het feit, dat ik van hem verlang, dat hij zijn beschuldigingen in het Heraut-no. van 29 November (door mij letterlijk opgenomen in „De Reformatie“ van 4 Dec. 1936) zal terugnemen, en dat, als dat gebeurd is, „ik verder niets meer heb“. Wie dat niet over zijn hart verkrijgen kan, ja, niet eens wat Prof. Greijdanus of ik zelf schreef over dit geval, aan zijn lezers voorleggen wil, die moet niet zóó schrijven, maar zijn eenvoudigen plicht doen. Intusschen zal 't wel weer niet gebeuren: De Heraut komt weer in zomerformaat, net precies op een moment, waarop 't blad door te spreken „gespannen verhoudingen“ kon wegnemen. 't Is niet de eerste maal, dat zoo iets gebeurt.

K. S.

Prof. Dr. J. D. Du Toit. (II.)

Prof. Du Toit heeft zijn eerste opleiding, na de schooljaren, te Burgersdorp K. P. genoten. Daar stond de Theol. School van de Geref. Kerk in Zuid-Afrika, aan welke eerst Prof. D. Postma Dz. en daarna Prof. Jan Lion Cachet met onderscheidene assistenten hebben gearbeitet. Hij ging dus niet naar Stellenbosch, de Theol. School van de Ned. Geref. Kerk, hoewel zijn vader, Dr. S. J. Du Toit, predikant was bij deze kerk. Deze was na zijn aftreden als superintendent van onderwijs gaan wonen in De Paarl (K. Prov.), waar hij optrad als hoofdredacteur van drie bladen „Die Patriot“, „De Paarl“ en „De Getuige“.

Voorts was hij de leider van „Die Afrikaner Bond“, een politieke partij in de destijds Engelsche Kaapprovincie. In deze hoedanigheden wees hij telkens op de gebreken, die in de Ned. Geref. Kerk waren ingeslopen en op het verengelschen van de opleiding. Daaruit moet het o.i. verklaard worden, dat hij zijn zoon aan Bur-

gersdorp toevertrouwde, waar de Geref. belijdenis krachtiger werd gehandhaafd dan destijds te Stellenbosch.

Als theologisch student is Prof. Du Toit op kommando gegaan in den oorlog van Engeland tegen Transvaal en Oranje-Vrystaat. Zijn zwakke gezondheid noopte hem echter uit te wijken naar Nederland. Te Amsterdam aangekomen, liet hij zich inschrijven als student in de Theologie aan de Vrije Universiteit. Deze studie werd voltooid in 1904, toen Prof. Du Toit aan de V. U. promoveerde op een dissertatie over „Het Methodisme“. De titel van dit boek zegt ons reeds in welke richting zich de studie van dezen jongen theoloog bewoog. Zijn volk uit de doodelijke omarming van het uitheemsche Methodisme te redden en het terug te leiden tot de oude paden van de Gereformeerde belijdenis, waarmee de voortrekkers in Zuid-Afrika gekomen waren, dat was zijn goed gekozen levensdoel.

Teruggekeerd in zijn vaderland, werd Du Toit beroepen door de Geref. Kerk van Potchefstroom, de oude hoofdstad van Transvaal. Te midden van een omvangrijke kerkelijke arbeid vond hij echter nog tijd tot studie, zooals blijkt uit zijn polemiek met andere Zuid-Afrikaansche theologen over het Methodisme. De Theol. School te Burgersdorp werd al spoedig daarop verplaatst naar Potchefstroom, zodat Dr. Du Toit zijn vaderlijke vriend Prof. Jan Lion Cachet en zijn overige vrienden de Profs. F. Postma, P. Duvénage en J. Kamp in zijn onmiddellijke nabijheid kreeg.

In 1910 werd Dr. J. D. Du Toit tot Professor aan de Theol. School te Potchefstroom benoemd. De Dogmatiek en de O. Test. exegese werden zijn voornaamste vakken, waaraan hij zich thans naar hartelust kon wijden. In zijn vrije uren wijdde hij zich aan de taalbeweging en de dichtkunst.

De vader van Prof. J. D. Du Toit bleef intusschen in de Ned. Geref. Kerk strijden voor de waarheid. Het gevolg van zijn schrijven en zijn rondgaan om te preeken was, dat in 1897 zich een deel van de Ned. Geref. gemeente te Strijdenburg (K. Prov.) in doleantie begaf en zich opnieuw constituueerde als Geref. Kerk onder het kruis. Het voorbeeld van Strijdenburg werd door eenige andere gemeenten gevolgd, terwijl Dr. S. J. Du Toit al deze gemeenten bediende. Over dit werk denke men niet gering, want somtijds legde Z. Eerw. in zes weken 3000 mijlen per spoor en 500 mijlen per rijtuig af, om al deze kruisgemeenten te bedienen. Na zijn dood zijn deze gemeenten verenigd met de Geref. Kerk in Zuid-Afrika. Zijn werken zijn door zijn dood niet te gronde gegaan. Zijn leiderschap in de taalbeweging en in de kerkreformatie is overgegaan op zijn zoon Prof. J. D. Du Toit. Evenals zijn vader heeft deze tot levensspreuk: „Ek wil hiewer op slijt, as op roes.“

(Wordt vervolgd.)

S. O. LOS.



Een heter vervolg.

G. Mulder: Tjalling wil wat anders. — J. H. Kok N.V., Kampen.

Schrijvers van boeken, waarin kinderen de hoofdrol vervullen, blijven zelden zich bepalen tot de jeugd hunner personen. Dat is wel begrijpelijk. Ze zullen zich moeilijk tevreden kunnen stellen met een stuk van het menschelek leven, waarop het voornaamste deel nog moet volgen. Maar ook, ze hebben zich zoo ingeleefd in het leven van het kind, ze hebben met zooveel liefde de reacties van het kind op het groote-menschenleven beschreven, dat de lust onweerstaanbaar wordt er een vervolg aan vast te maken en te toonen hoe bij het groter worden de instelling op het leven anders wordt, normaler.

De meeste kinderen in deze „kinderboeken“ hebben iets bijzonders over zich. Heelemaal als alle anderen zijn ze niet doorgaans; hun afwijking van de rest geeft hun juist dat bijzondere, dat hun leventje meer beschrijvenswaard maakt, dan dat van gewone kinderen. Wanneer ze niet veel afwijking vertoonen van het doorsnee-formaat, dan spelen groote menschen ook een rol in het boek, omdat dan niet kind tegenover kind, maar het kind tegenover de oudere gesteld wordt.

Het gebeurt maar zelden, dat een tweede of derde deel van het werk, dat hetzelfde kind als hoofdpersoon voert, het eerste overtreft. Om bekende voorbeelden te noemen: Jac. van Looy's: Jaapje, een der eerste en lang niet het minste in dit genre, wordt gevolgd door een veel minder bekenden Jaap en een vrij onbekenden Jacob. Van den romancyclus: Marijtje Gijzen, heeft geen der drie vervolgdeelen het „Verraad“ geëvenaard.

Het lijkt dus een hachelijke onderneming, een vervolg te schrijven op een gunstig ontvangen roman. Wanneer de hoofdpersoon de bekoring van zijn jeugd mist, is hij dan nog wel een interessante romanfiguur of zal hij zich ontwikkelen tot een mensch, zooals er twaalf in een dozijn voorkomen?

Wanneer men leest: „Tjalling wil wat anders“, veronderstelt men dadelijk, dat deze Tjalling een

bekende figuur moet zijn. Gelukkig gekozen lijkt me deze titel niet, daar slechts zij die „Deining“ gelezen hebben, weten, dat het de hoofdpersoon uit dat eerste boek van G. Mulder is. Een vervolg dus, de verdere ontwikkeling van het leven van een Frieschen boerenjongen.

„Deining“, hoewel gebeurtenissen beschrijvend uit de echt Friesche streek Gaasterland, was toch geen streekroman, maar teekende de moeilijkheden in het leven van een kleinen arbeidersjongen, die verliefd raakte op een boerendochter. Dat had overal kunnen gebeuren.

Het vervolg verschilt in dit opzicht niet van het eerste deel. Wel komen hier af en toe Friesche woorden of heele zinnen in voor, zoodat men geen oogenblik in het onzekere blijft, waar Tjalling woont, maar ze geven het gesprek slechts een locale kleur. Iets typisch Friesch wordt er niet in beschreven.

Natuurlijk is dit ook geen vereischte. Hoofdzak is, wat de schrijver te zeggen heeft, en hoe hij dat doet.

Het eerste hoofdstuk rekent dadelijk af met een oude bekende uit „Deining“. De zonderlinge Gauke Mol sterft plotseling, na een ruzie met boer Tjaarda. Een merkwaardige figuur verdwijnt hiermee, maar de schrijver heeft nu gemotiveerd, waarom Tjaarda aan den drank is gekomen, waardoor hij en zijn gezin in ellende gedompeld worden.

Nu wordt tevens aannemelijker gemaakt de liefde van de boerendochter en den arbeider. Want het financiële verval van den trotschen boer, maakt de kloof tusschen het meisje en haar heimelijken verloofde enger. Na den tragischen dood van den boer, vervalt de laatste hinderpaal: boerentrots, want moeder en dochter zijn in de oogen van hen die stand afmeten naar geld, de gelijken, zoo niet de minderen geworden van den arbeider.

De schrijver heeft dezen achteruitgang zeer sober verteld. Gaarne had men iets meer vernomen van de reacties van het leven en sterven van dien trotschen, rijken boer op zijn omgeving en gezin. Veel meer dan op de familie Tjaarda, valt de aandacht op het gezin Wierda, omdat hiervan Tjalling deel uitmaakt, nadat hij is weggejaagd door Tjaarda. Daar de nieuwe boer en zijn vrouw geen belangrijke plaats in zullen nemen in het verhaal, draagt al wat van hen verteld wordt een fragmentarisch karakter. Aardige, maar ook flauwe en soms onfrissche momenten — als het spek-eten met zijn gevolgen — worden met een uitvoerigheid beschreven, omgekeerd evenredig aan hun belangrijkheid voor de ontwikkeling van het verhaal.

Want het voornaamste doel is, de verandering te beschrijven die plaats grijpt bij den titelheld. Wanneer de beide partijen elkaar zoo genaderd zijn, dat een huwelijk mogelijk wordt ook in de oogen van de „mensen“, wil Tjalling in eens iets anders worden. Veldwachter zijn wordt nu zijn ideaal. Enkele nieuwe figuren treden nu op, waartegenover de hoofdpersoon geplaatst wordt, om zijn karakter in dezen tijd te teekenen. Heel erg flink is dat niet. De nieuwe vriend, die uiteindelijk zijn mindere blijkt, is langen tijd de sterkere. In hun omgang is Tjalling, hoewel eerlijker, veel futlozer. Tijdens den diensttijd van beiden, die heel en passant verteld wordt, blijft Tjalling een onhandige, domme boerenjongen, die geen promotie weet te maken. Daarna lummelt hij wat rond, zonder te werken en zonder veel te studeeren. Zijn examen wordt dan ook een paskwil.

Heel sympathiek daarentegen wordt het meisje geteekend. Zij blijkt een vroom, doortastend en eerlijk meisje te zijn, waartegen de weifelende verloofde schril afsteekt.

Goed beschreven is de ziekte en het sterven van vrouw Tjaarda na een leven van ellende. Tjalling komt tot bezinning, als hij ziet hoe zijn meisje straks alleen zal komen te staan, afhankelijk van anderen, omdat hij door zijn verandering haar geen positie kan aanbieden. Zijn betere natuur wordt wakker. Met het geweldig pak slaag dat hij zijn gemeenen ex-vriend geeft, rekent hij af met zijn verleden, en als hij de kans krijgt als boerenarbeider, die er ook een eigen bedrijfje op na kan houden, zijn meisje tot zijn vrouw te maken, grijpt hij deze met beide handen aan. Pas wanneer hij zijn bestemming volgt, en wordt wat hij moest worden, komt hij op den goeden weg, die hem tot geluk kan voeren.

Er zitten vele zwakke plekken in dit verhaal, dat dikwijls te praterig is, te wijdoopig in onbeduidende bijzonderheden. Het bereikt niet de hoogte van „Geef mij hien te eten“, den goeden crisisroman van dezen schrijver, maar er zit een heel goede strekking in. Na een langen weg van eigenwillig zoeken leert de hoofdpersoon zijn roeping zien en volgt hij den wil van God, waar de vrome vrouw Tjaarda en zijn flinke verloofde zich gehoorzaam voor bogen. Dit vervolg is daardoor beter geworden, dan het eerste deel.

Gr.

H. S.

Dan: Voordt doe Eijndhove kwam de De magis begeleidt niet wete Utrecht „tot oirke den onder dreas Ess Januari 19 of de chr testaments onder hel te voeren, vooren in een eerlic slaen en a vrage aldi

Eerstelij maecken, sijnde des den ende sake is e schieden i toe gestelt eerlicke k selfs een openbaren plaatsen te gebruikte liedekens bij den pi ments een is, dewelc christenen schelick v dienst der heit moet settet. Nu de vergad hebben en ende oeffte ten bestie van Corin ders? Wa van u, hee heeft hij i openbarin dingen ge dan, dat v van de g orgelspeel quaemheit weckinge dacht: m geluif, da 14:16. (Zi dentie var formatie, Christus, gende ou weleke ne daerbij Ch waren, lie spelen in wen testa sij suleks hadden.

Oordeel dewelke te buyten rijke Chr dienst der deele reeh het open in te voer in geen g a.w. p. 36 Het in 1 Ecclesiasti ook op di niet geno van hebb standpunt verder m Wekte de sche en J de eerste stonde au delt tegen nog aan e Hervormi vaarijck e schijnen; keeren. V eeredienst mond vol